

SISZÁN TŰL

Politikai
napilap

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre 16 k.
Negyedévre 4 ..
Helyben házhoz hordva:
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 ..
Vidékre postán szállítva:
Egész évre 24 kor
Negyedévre 6 ..
Egyes szám ára 8 fillér

Megjelenik minden nap, ahétfő-
ünnap utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők

XIX. évfolyam 24. szám.

Nagy-Várad.

Csütörtök, 1913. január 30.

Osztályparlament.*

Nyelvünkben e barbár kifejezés maga sem régi. Csakis legutóbb, főleg a szociálisták német gondolat körben mozgó gyakorlata honosította meg és állította oda, mint egyik legfőbb vádat a fenálló törvényhozással szemben. Ezek szerint a mai magyar törvényhozás egyetlen osztálynak érdekeit védi, ápolja és fejleszti és éppen ezért méltán vádolható azzal, hogy a nagy és általános nemzeti érdekeket figyelmen kívül hagyta. Céljának ilyenformán nem felelhet meg, mert a demokratikus törekvések szerint a törvényhozásnak a nép minden rétegének érdekét elő kell mozdítani. Az osztályparlament tehát lerombolandó, mert feladatának, szerintük csak az általános titkos választójog alapján keletkező törvényhozás tehet eleget.

Kötelességünk most, a mikor az ország a választójog reformja előtt áll s a mikor a Lukács-Tisza-féle idevonatkozó törvényjavaslat nyilvánosságra került, megvizsgálni ezeknek az állításoknak igazságát. Reávilágítani hézagaikra és keresni az igazságot a maga erejében és leplezetlen egyszerűségében.

Ha egy osztály érdekét védő parlamentről van szó, akkor természetesen a legelső kötelesség kutatni azt, hogy melyik az az osztály, a melyből a törvényhozás tagjai tulnyomó többségben kikerülnek és a mely éppen ezért alig lehet más, mint ez osztály törekvéseinek végrehajtója. A tulsó tábor könnyen kész a felelettel. A mai törvényhozás a földbirtokosok, a feudális elemek, a kapzsi és önző agráriusok törvényhozása.

Ezekkel az állításokkal szemben mi magunk részéről azt állítjuk, hogy ha az 1848. előtti állapotokra ráillt is az az állítás, hogy a törvényhozás csak a földbirtokososztály tagjaiból állott, illetőleg azok érdekeit szolgálta, az elmúlt félszázad alatt a helyzet egészen más volt. A törvényhozásban 1848. után is sokáig csaknem kizárólag a földbirtokosság emberei ültek ugyan, mégis leszámítva az állami önállóságért Ausztriával folytatott harcokat, a melyek az egyes országgyűlések munkakörét nagyobb részben lekötötték, az egymást követő választásokból kikerülő többség esodálatos módon éppen olyan érdekeket szolgált, melyek ellentétesek vol-

tak a földbirtokososztály létének és fenmaradásának követelményével.

A nyugatról átözlő modern felfogásnak hódolva, az iparnak és kereskedelemnek érdekeit tartották szem előtt, azokat igyekeztek előre vinni és abban a nézetben voltak, hogy ha ez megtörtént, szükségszerűleg emelkedni fog nemcsak a földnek értéke, hanem a közvetlenül abból élő népesség vagyoni helyzete is. A magyar ipar és kereskedelem felkarolására irányuló mozgalom még a 40-es években indult nagyobb lendületnek.

Élén, mint tudjuk, Kossuth Lajos és Batthyány Kázmér gróf állottak. Azonban a konzervatív irányú Deák Ferenc is részt vett benne és 1845. február 9-én Szentgróton alakult védegyeleti fiók működésének megkezdésénél tartott beszédében elmondja, hogy a védőegyesület a nemzetgazdaság bajainak megszüntetésére, jólétének fellendítésére alakult s célja nem csekélyebb, mint a hazának a temetkező sír partjáról visszarántása. Nincs kétség benne, hogy a magasztos vállalat sikerül, ha összetett vállakkal tudunk dolgozni. Aztán felhívja az egész nemzetet, hogy együttesen munkálkodjék, a gróf, kereskedő, kézműves, jobbágy, konzervatív és liberális egymás mellett álljanak a sorban. Beszéde végén lelkes szavakat intézett a magyar nőkhöz, kérve őket, hogy a gyenge csemetét keblükre öleljék, a csüggedni nem tudót kitartással ápolják, a fényűzést pedig, a mi annyi átkot hozott a hazára, tőlük lehetőleg igyekezzenek visszaszorítani.

A 48 előtti osztályparlament tehát vezetőinek tanulsága szerint lehetőleg igyekezett lábra állítani az ipart és kereskedelmet s e célra megmozgatta, munkasorba állította a társadalmi erőket is. Tudjuk, hogy nem siker nélkül. A 67-es kiegyezés után pedig állandóan és szüntelenül hangzott a jelszó: teremtsünk magyar ipart és ennek egyik lelelkesebb, legkitartóbb szószólója újból egy feudális nagy ur, Zichy Jenő gróf volt.

Csak a tudatlanság vagy a rosszakarat állíthatná, hogy e mozgalomnak hatása ne lett volna. A földbirtokos osztályból kikerült törvényhozások vetették meg az ipar és kereskedelem nagyarányú fejlődésének alapjait ebben a hazában.

Lássuk már most az érem másik oldalát. Vizsgáljuk, hogy vajjon ezek a parla-

mentek mennyiben teljesítették kötelességüket azzal a foglalkozási ággal szemben, amely hajdan majdnem a nemzetnek egészét táplálta és ma is tulnyomó többségnek ad kenyeret.

Százsor és ezerszer utaltunk az itt tett mulasztásokra, azokra a sokszor igazán gyilkos hatású intézkedésekre, amelyeket a földbirtokosokból álló törvényhozás saját létének alapja ellen intézett. A rövidlátásnak, könnyelműségnek és tudatlanságnak óriási mértéke volt szükséges ahhoz, hogy ez bekövetkezhessenek. De olyan szívesen, oly kitartással ujjaltak meg ezek az intézkedések, hogy hatásuk végül sem maradhatott el. A nemzetnek előbbi és évszázadokon át biztos alapja megrendült. A magyar földet elborították az adósság gyanánt azt terhelő és évről-évre szaporodó milliók. Elvesztette állandóságát, ennél fogva megszűnt sok tekintetben forrása és bőlesője lenni azoknak az erkölcsi tulajdonságoknak, melyek e nemzetet évszázadok viharai és csapásai között a jövő részére megmentették. Milyen arányú volt a pusztulás, milyen hatásúak voltak az osztályparlamentnek a földbirtokososztály ellen tett intézkedései, arra vonatkozólag álljanak itt és pedig egy radikális és szociálista és éppen nem nemzeti irányú író tőlől a következők:

Ráczy Gyula a Magyar Földbirtokosság Anyagi Pusztulása című tanulmányában, amely 1905-ben a Huszadik Században, tehát egy olyan folyóiratban jelent meg, amelyre mindent előbb rá lehet fogni, mint azt, hogy agrár törekvésekkel rokonszenvez, a legsötétebb színekkel festi a magyar földbirtokosság helyzetét. Utal arra, hogy 1870-től 1900-ig a birtokosok száma 105000-rel csökkent, azaz 30 éven át minden évben 3506 önálló birtokos család pusztult el... A pusztulás, mely az ősi, tiszta magyar erkölcs fenntartását, a jövő nagy magyar kultúra legjobban előkészült talaját, a birtokos osztályt támadta meg, nem véletlen, hanem folytonos és fokozatosan növekedő... A többi kereső foglalkozásnál mindenütt növekedést látunk. Az ipari, kereskedő és forgalmi osztályokra 1000 lélekből egy évtized előtt 170, 1900-ban 207 lélek jutott. Hivatkozhatnánk itt még többre is. Elmondhatnók, hogy Ráczy Gyula a népszaporodás csökkenésénél a földmívelésnek hanyatlását is konstataálja. Utal arra, hogy

* A Magyar Gazdák Szemléje januári füzetéből.

az önálló gazdák nagy Magyarországon erősebben apadnak, mint a Dráván túl. Azután kijelenti, hogy a kivándorlás, a születések csökkenése folytán megakad a nemzeti vagyton megerősödése, a nemzet szaporodása és erős nemzeti kultúra megteremtése lehetetlenné vált. A dobra került birtokok, az eladósodás, a földbirtokot terhelő terhek kiszámítása után arra a következtetésre jut, hogy a kamatok, a különböző adók, a magyar föld tényleges tiszta jövedelmének átlag felét emésztí fel.

Az anyagi züllés — szerinte — anynyira vitte az országot, hogy ha az összes termő terület csupa elsőrangú szántóföld volna is, a közterhek a föld tiszta jövedelmének akkor is kétharmad részét szívják fel.

Igy fest a helyzet a tulsó tábor egyik legtöbb tudású tollforgatójának nézete szerint. Ez azonban nem akadályozza meg az ünnepi szónokokat abban, hogy reá utalva az állami földadó összegére, ki ne süssék, hogy az osztyáparlamentnek egyetlen gondolata volt csupán a földbirtokos osztyá emelése, a többiek érdekeinek letiprására áran is.

A váltó, a gazdasági élet kommerzialisálása, a szerencsétlen vámpolitika, mely védelem nélkül hagyta sokáig épen a magyar mezőgazdaság termékeit, befejezni készültek a magyar földbirtokososztály bukását. Az emelkedő munkabérek, amiket újból jórészt a merkantilista oldalról szított kivándorlásnak köszönhetünk, a mezei terményeknek leszálló ára, hisz egyes években a budapesti piacon a buza alig volt eladható, a legerősebben megalapozott gazdasági existenciákat is tönkretették volna, annál könnyebben végeztek azzal a réteggel, melyből a törvényhozás többsége kikerült. Ez az volt az osztyáparlament munkája azokban az időkben, a midőn lényegében osztyáparlamentnek volt nevezhető.

Az utóbbi évek egészen más eredményeket mutatnak. Akkor, amidőn a tisztán földbirtokos parlament kezdett átalakulni a laleinerek parlamentjévé, kezd átalakulni a magyar közgazdasági politika és válik mindinkább nemzetivé.

Az olcsóbb hitel szervezésére, vámvédelemre, a hamisítások és uzsora megfékezésére irányuló intézkedések nem ismeretlenek. Utaltunk arra is, hogy azoknak a kívánságoknak fentartása, melyeket az ingótoke magának különösen az adómentesség körül biztosítani tudott s amelyek igazán nem illenek be egy olyan társadalomba, amelyben unos-untalan felhangzik az egyenlőség jelszava, huzamosabb időre lehetetlenség. Az egyszer letiport hydra kimulni mégsem akar. Az adótörvények revíziójáért megindított mozgalom is a merkantil elemek adómentességének biztosítását akarja újból elérni.

A vádak azonban így is felhangzanak. Ép ezért itt kötelességünk arra utalni, hogy azoknak a vádaknak, rágalmaknak és táma-

dásoknak, melyeket a szocialistákkal egyesült merkantilisták az agrártörvényekre szórnak s a melyek behatoltak a törvényhozásba is, valódi és igaz alapja alig volt.

Az osztyáparlament és osztyáuralom vádat legutóbb két ellentétes oldalról hangoztatják. Návay Lajos v. b. t. t., a képviselőház volt elnöke, a nemzeti ellenállásnak egyik legelszántabb harcosa alaptalannak tartja azt az osztyáuralmi felfogást, ami nemzeti veszélyt lát ott is, ahol csupán egy osztyá veszélyeztetettnék véltérdekeiről lehet szó. Beszél arról, hogy a népjogok kiterjesztése tekintetében 1848 óta elmaradtunk, érinti az osztyáérdekek önző kultuszát és elismerve, hogy a választójognak kiterjesztése a mult hagyományából sok áldozatot követelt, ezt szükségesnek és olyannak tartja, mely silylődő közéletünk újjászületését fogja előidézni. Elismeri tehát az osztyátudat által vezetett osztyáparlament létét.

A másik oldalról a szocialisták szava hangzik fel. A választójog érdekében legutóbb január 12-én megtartott gyűlésük vezérszónoka azzal igyekszik bizonyítani az osztyáuralmat, hogy reá mutat a földbirtok adójára, mely kontingentálva van. Ezzel szemben kiemeli, hogy a fogyasztási adó, amelyet nem lehet kikerülni és eltagadni, évről-évre emelkedik. Ezt a legnagyobb részben a munkásság fizeti. Szerinte a szegénység megadóztatása tartja fenn az államot. Minél kevesebbjé van valakinek, annál többet követelnek tőle. A keleti államokkal szemben követett vámpolitika 100 millió koronával növelte a földbirtokosság jövedelmét. Ez az osztyápolitika és osztyáuralom gyümölese. Ebből erednek a szocialpolitika hézagai is. Az iparfelügyelet hiányos, az egyesülésnek és sztrájkoknak joga megállapítva nincs, a gyárosok ellenőrzés nélkül döntenek ezek meg ezek sorsán.

Návay Lajos észrevételére röviden felelhetünk. Sohasem tartotta eléggé fontosnak a magyar mezőgazdaság felszabadítására a merkantilizmussal folytatott küzdelmet arra, hogy a dolgozók és munkálkodók sorába álljon. Származása ellenére ettől folyton tünnetőleg, reánk nézve sokszor sértőleg is tartózkodott, Bizonyos hagyományok, ugylát-szik, úgy formálták lelki világát, hogy a mult hagyományai az emelkedésnek csak kerékkötői. Az igazi jövő a másik oldalon virul. Éppen ezért most azt hiszi, hogy érkezett a jogok kiterjesztése révén a nemzeti újjászületés ideje s ezért szólja le az osztyápolitikát és közeledik a szocialisták felé.

Idáig eléggé jól érezte magát a munkapárt konzervatív légkörében is. Azt azonban úgy látszik, nem is sejti amire rámutattunk, hogy ha egy osztyá érdekeinek támogatásáról lehet szó, akkor a kimult parlamenteknek legnagyobb büne az, hogy tudva, vagy öntudatlanul a plutokratikus érdekeket szolgálták s ez osztyá létrejöttét és kifejlődését támogatták. Arról sem látszik tudni, hogy

fordul a világs az industrialismus egyoldalúsága megszűnik az ideál lenni s mind nagyobb figyelem fordul a konzervatív gazdálkodó rétegek felé.

Ami a szocialista okoskodást illeti, azal is könnyen végezhetünk. Nem is szükséges az adópolitika részleteibe behatolnunk. Csak arra akarunk rámutatni, hogy minden elfogulatlanul ítélő nézete szerint a lefolyt félszázad eredményei révén az ipar és kereskedelem, tehát a városi elemek azok, a melyek igazi emelkedésről beszélhetnek. Az állítólag alacsony földadó mellett a földbirtokosság nagyrésze, a mint azt Rácz Gyula is bizonyítja, tönkrement, egyrészt kivándorolt és pedig nemcsak Amerikába, hanem a városokba is, ahol tehát a kereseti viszonyok mégis jutalmazóbbak voltak, a megélés mégis csak könnyebb, mint a falun. Tegyük fel, hogy a falusi népesség adója igazán alacsony, de állítsuk szembe azzal, mit kap a falu s a különböző állami intézmények révén mit élveznek a városok, hol költik el az adóból beszédett milliókat, akkor a mérleg okvetlenül ez utóbbiak javára billen és szétfoszlik a szocialisták összes állításának megokolása az osztyáparlamentről, a földbirtokosság kapzsiságáról stb., a mellyel hibeik fejét olyan serényen tömik s a mellyel úgy látszik, oly kiválóan arisztokratikus jellemet, mint Návay Lajos, szintén sikerült maguknak megnyerni. A földadó alacsonyúsága nyomasztó teherre válik, ha számítjuk a gazdára nehezedő különféle szolgáltatások, az ingó tőkének és az u. n. szabad foglalkozású városi elemeknek csaknem teljes adómentességét.

Ha osztyáérdekek támogatásáról van szó, akkor a mint már érintettük, a plutokrácia az, a mely győzedelmesen került ki a hareból s a mely érdekeit keresztül tudta vinni. A beavatottak tudják, hogy a koalíciós országgyűlésnek legtöbb ellenséget épen az szerzett, hogy a plutokráciával szemben önállóságot tanusított. Rendszabályokat léptetett életbe, melyek az ingótoke korrólátok közé szorították, a csalásnak és hasonló büntetteknek határt igyekeztek szabni.

Igy fogva fel a történeteket, más világitásban fognak azok előttünk megjelenni és a szocialisták törekvései, amelyek csak a városi iparos munkásság érdekében állanak, mint elenyésző kisebbség érdekei jelennek meg azon nagy nemzeti létet átkaroló törekvésekkel szemben, melyek az őstermelő népességnek javára szolgálnak. Franciaországban, az Egyesült-Államokban, sőt Angliában is a jogok kiterjesztésével parallel emelkedett a plutokráciának uralma és ezt csak ott sikerült korrólátok közé szorítani, ahol a mult idők nemesebb hagyományai elég erősek és a kormányzó rétegek eléggé öntudatosak voltak ahhoz, hogy vele neesak szembeszálljanak, hanem megmentés az egész nemzeti haladás és emelkedés alapjait is. Ezt ajánljuk Návay Lajosnak és az osztyá-

PÓTI LAJOS

uri-czipész üzlete Nagyvárad, Uri-utoza 23. sz

a premontrei gimnáziummal szemben.

Ajánlja saját készítményü, mérték szerint a legelegánsabb és legtartósabb cipőit, angol és francia kivitelben. Orthoped cipők orvosi előírás szerint. Javitások gyorsan eszközöltetnek. — Jutányos árak!

parlament egyéb emlegetőinek becses figyelmébe. Ha igazán a nemzet érdekében munkálnak, kötelességük e témákkal foglalkozni. Azok, a kik a birtokososztály ellen folytatnak harcot s a földmivelők helyzetét rontják, a plutokrácia malmára hajtják a vizet.

B. J.

A háboru.

A csataldzsi zendülés.

London, jan. 29.

A Times konstantinápolyi értesülése szerint tegnap a csataldzsi hadsereg tisztikárának küldöttsége Konstantinápolyba érkezett. Megérkezésének célját még nem tudják. A tisztikar meglátogatta Mahmud Sefket basát. Ez a hír összefüggésben van a csataldzsi táborból jelentett zendüléssel.

Az új nagyvezér programja.

London, jan. 29.

A Daily Telegraph konstantinápolyi tudósítója tegnap meglátogatta Mahmud Sefket basa nagyvezért, aki kijelentette, hogy a háboru vagy béke kérdéséről egyelőre nem nyilatkozhatik. A nagyvezér kifejtette a kormány reformprogramját s azt mondta, hogy az összes minisztériumokba európai tanácsosokat fognak kinevezni. Az állam hitelének helyreállítása végett a kormány tanulmányozni fogja az eléje terjesztett terveket.

Skutari sorsa.

Bécs, jan. 29.

A Neues Wiener Tagblatt-nak jelentik Pétervárról: Nagy föltűnést kelt a cetinyei orosz ügyvivőnek hirtelen megérkezése. Ez az utazás összefügg Nikita királynak azzal a kérésével, hogy Skutarit Montenegrónak adják át. Az orosz diplomácia nem ragaszkodik többé ahhoz, hogy Skutari a montenegróiaké legyen.

Török miniszterek letartóztatása.

Konstantinápoly, jan. 29.

Resid és Abdurrámán volt minisztereket, akik tegnap Konstanában egy gőzössel elakartak utazni, letartóztatták.

A török válaszjegyzék.

Konstantinápoly, jan. 29.

Török diplomáciai forrásból jelentik: Törökország válasza a londoni békedelegátusok legutolsó üléseig tett engedményeket el fogja ismerni, da határozottan tiltakozik minden újabb követelés ellen, különösen Drinápolyt és a szigeteket illetően, a melyeket elfogadhatatlanoknak jelent ki.

Resid basa kérdésére a londoni török delegátusoknak értésére adták, hogy az új kormány mandátumukat megerősíti és hogy ha a balkáni delegátusok a kilátásba helyezett ultimátumot csakugyan átadnák, erről ne vegyenek tudomást.

Konstantinápoly, jan. 29.

A portának a nagyhatalmak jegyzékére adandó válasza már elkészült s azt még ma át fogja adni a nagyköveteknek. A török kormány ebben a jegyzékében köszönetét fejezi ki a nagyhatalmaknak Törökország irányában tanúsított érdeklődésükért és a szigetek kérdésében a döntést rájuk bizza. Drinápolyt illetően kijelenti a jegyzék, hogy a porta nem engedhet, de ninesen kizárva, hogy Drinápoly semlegesítéséről még egy passzust belefognak vonni a jegyzékbe.

A törökök két új korosztályt behívtak.

Konstantinápoly, jan. 29.

A háborunak újból való kitörése esetében a kormány azonnal befogja hívni a 33—45 éves korosztályokat.

A török flotta hadműveletei.

Konstantinápoly, jan. 29.

Az új-török körök azt hiszik, hogy legközelebb a török flottának újabb hadműveletei várhatók. Mahmud basa tengerészetiügyi miniszter az új kormány megalakulása után a Dardanellákba ment a hajók megtekintése végett. Mahmud basa hétfőn visszaérkezett Konstantinápolyba és a miniszteri tanácsnak jelentést tett. A miniszter maga személyesen el fog indulni a flottával és meg fogja kísérelni, hogy az égei tengeri szigetek kérdésében döntő fordulatot hozzon létre.

A szövetségeseket mérsékletre intik.

Berlin, jan. 29.

Londonból jelentik a Kölnische Zeitungnak, hogy nagy kérdés, vajjon a bolgárok meg fogják-e kapni Drinápolyt, mert több nagyhatalom kijelentette, hogy a balkáni államoknak több mérséklést fog ajánlani. A szerbeknek és a görögöknek, akik már elérték céljukat, kevés harci kedvük van és a balkáni államok képviselőinek nyilatkozataiból azt kell feltenni, hogy a háborut csak a legvégső esetben fogják újra megkezdeni.

Bulgária készülődése.

Bukarest, jan. 29.

A bolgár hadügyi kormány Belgrádban egy millió kiló sertéshúst és szalonnát rendelt azonnal való szállításra. Ebből azt következtetik, hogy Csataldzsa előtt legközelebb újra megkezdődik a háboru.

A tárgyalás megszűnt.

London, jan. 29.

A szövetségesek delegátusai által tegnap véglegesen megszüvegezett jegyzék mindössze két mondatból áll. A jegyzék azt mondja, hogy a török delegátusok január 16-ika óta nem tettek újabb javaslatokat és minthogy a Konstantinápolyban azóta bekövetkezett események ennek a hallgatásnak különös jelentőséget adnak, a balkáni delegátusok kételkednek abban, vajjon a béke-

tárgyalás folytatása békéhez vezetne-e. Ily körülmények között a balkánt delegátusok konstatálják, hogy a tárgyalás megszűnt. Ezt a jegyzéket át fogják adni eredetiben Resid basának és másolatban Grey Edvárdnak; a delegátusok ezentul írásban és testületi látogatásban meg fogják köszönni Grey Edvárdnak Anglia vendégszeretétét. A fegyverszünet fölmondása a delegátusok kijelentése szerint az illető kormányok dolga. A legtöbb delegátus már pénteken el akar utazni.

Az orosz el akarja foglalni Örményországot.

London, jan. 29.

Odesszából érkezett jelentések szerint Oroszországban elkerülhetetlennek tartják Török-Örményország okkupálását. Oroszország hetvenezer embert tart készen Örményország határán Bitlisban, Vanban és Musban. Az orosz konzulok sürgős segítséget kérnek az orosz kormánytól.

A bihari választás.

Tegnap délben mintegy kétszázötven ember érkezett Nagyváradra a bihari kerületből, hogy felajánlják Morvay Zsigmondnak a bihari képviselőjelöltséget. A nagyszabású küldöttségben a kerületnek minden községe képviselve volt.

Tóth Mihály, a munkapárt elnöke vezette a küldöttséget. Eredetileg úgy volt tervezve, hogy a megyeházán kérik fel Morvayt, azonban a rendkívüli közgyűlésre való tekintettel ez nem történhetett meg. Morvayt egy öt tagból álló kisebb küldöttség kérte fel, hogy keresse fel a bihari deputációt a Széchenyi-szálloda nagytermében.

Morvay Zsigmond Telegdy József, Rednik Gábor képviselők, Udvarhelyi Béla h. árvaszéki elnök, mint a választás elnöke, kíséretében jelent meg a várakozó küldöttség előtt, mely lelkes éljenzéssel fogadta Morvayt.

Tóth Mihály hosszabb beszédet intézett a jelölthöz. Kifejtette a kerület választóinak óhaját, majd felkérte Morvayt, hogy a kerület felajánlott jelöltségét fogadja el.

Morvay meghatottan köszönte meg a megtisztelő megbízást és örömmel fogadta el a jelöltséget. Itt újból kitört a lelkesedés, percekig éljeneztek a jelöltet. Morvay szavai után

Telegdy József szólott a deputáció tagjaihoz. Röviden kitért az adóreformra, melyről elmondta, hogy az sokkal igazságosabb volt, mint a régi adótörvény, mert a szegény embert sem fogja oly súlyosan érinteni és a nagy jövedelmű emberek jövedelmüknek megfelelően fognak adózni. Ezután a választói jogra tért át.

Kijelentette, hogy a munkapárt az ország érdekeit kívánja védeni és meg akarja menteni attól a veszedelemtől, amely föl-

Nagyvárad

Tisztviselők Fogyasztási Szövetkezete

fűszer-, esemege-bor és gyarmatárunkban

Telefon 769. sz.

legolcsóbb bevásárlási forrás.

Rákóczi-ut. 6. szám alatt az Orsolya-zárda épületében

Telefon 769. sz.

tétlenül bekövetkezik, hogy ha nem megfelelő elemeket vesznek fel a szavazók közé. Végül figyelmezteti a küldöttség tagjait, hogy meg fognak jelenni köztük olyan apostolok, akik sokat fognak ígérni de az ígéreteket nem tudják teljesíteni. Kéri, ne hallgassanak rájuk.

Általános közkívánatra ismét Morvay tartott rövid lelkes buzdító beszédet, amelyben kérte a választókat, tartsanak ki mellette és azt a lobogót, melyet ő a haza érdekében bont kijuttassák is győzelemre.

Rednik Gábor románul beszélt a küldöttség tagjaihoz. Beszéde a küldöttség román tagjaira nagy hatással volt.

Délben a küldöttségi tagok egy része a Széchényiben, másik része a Pannoniában bankettezett.

Ma Morvay Rednik Gábor és Mangra Vazul kíséretében indul el körútjára.

Tegnap délután már az egész bihari körületben élénk alkotmányos életnek látszóttak nyomai. A házakon egymásután jelentek meg a Morvay Zsigmond nevével ellátott lobogók. A közrend idáig különben példás. A közbiztonsági intézkedéseket még nem foganatosították.

Tíz perces megyegyűlés.

Biharmegye törvényhatósága tegnap rendkívüli közgyűlést tartott, melyen három határozatot nem törő fontos ügyben hoztak határozatot. A közgyűlésen alig jelent meg egy néhány megyebizottsági tag. A jelen voltak nagyrésze a központi tisztviselőkből állott. Első tárgy volt a vármegye utvámszedési dolga. A vármegye ugyanis egyszerű szabályzat alapján akarta az utvámszedést gyakorolni. A kereskedelmi miniszter azonban ily értelemben nem volt hajlandó megadni a vámszedési jogot, hanem elrendelte, hogy rendszeres szabályrendeletet dolgozzanak ki és azt terjesszék fel jóváhagyás végett.

A vármegyének pedig roppant szüksége van az utvámszedésből befolyó pénzre, mert ebből nyerne fedezetet a foganatosítandó nagyszabású utépitési munkálatok egy része. Az idej költségvetést már úgy készítették, hogy az új vámszedési jövedelmet beállították. A miniszter elutasító intézkedése lényeges károsodást jelentett volna a vármegyének, ezért rendkívüli közgyűlésen kellett tárgyalni a milliós ügyet.

A tegnapi közgyűlésre elkészítették a szabályrendelettervezetet és azt felolvasták. A közgyűlés a tervezetet egyhangulag elfogadta.

A vámszedés dolgával kapcsolatosan napirendre tűzték a kórházi szabályrendelet módosítását is. A reformra azért volt szükség, mert a kórház forgalma megkívánta, hogy a kórházban egy könyvelői állást is szervezzenek. Az új állás javadalmazását a költségvetésbe felvették és a miniszter jóvá is hagyta. A könyvelői hely betöltésére égetően szükség lévén, a szabályrendeletet kellett előbb módosítani, hogy az új tisztviselő ügykörét megállapítsák.

A szabályrendelettel szintén tegnap foglalkozott a közgyűlés és az előadó által bemutatott tervezetet elfogadta azzal, hogy a márciusi közgyűlés fogja a végleges jóváhagyó határozatot meghozni.

Végül Futó József bárándi községi jegyző nyugdíjazásával foglalkoztak. A nyugdíjazás iránti kérelmet elfogadták és február 1-től kezdődőleg évi 1500 koronával nyugdíjazták Futót.

A három ügy letárgyalása után a főispán a rendkívüli közgyűlést berekesztette.

Belháboru a zsidóhitközségben.

A miniszter döntése.

A berettyóújfalui zsidóhitközségben kellemetlen belháboru uralkodik már csaknem egy év óta. A háborura a rabbiválasztás adott okot, mely még a vallás- és közoktatásügyi minisztert is foglalkoztatta már. A múlt évben történt, hogy a berettyóújfalui hitközségben rabbiválasztás volt. A választás a régi rabbira nézve kedvezőtlenül végződött, mert ellenfelei a téti rabbit, Friedmann Miksát választották meg.

A választással sokan nem voltak megelégedve, már csak azért sem, mert Friedmann miatt egy családos embert fosztottak meg a kenyerétől. Természetesen megfélembézték a választást az alispánhoz, aki a miniszterhez terjesztette fel az aktákat. Mig az ügy fórumról-fórumra járt, addig Berettyóújfaluban tovább folyt a személyes harc.

Friedmann Miksa egyik ellenhíve Katz Jakab a választás miatt megtámadta a hitközség elnökét és az új rabbi installációja alkalmával nem épen hízogó módon viselkedett vele szemben. Diósi Bernát hitközségi elnök az ügyet a hitközségi ülés elé vitte és ott indítványozta, hogy Katz Jakabot mindennemű hitközségi teher viselése alól mentse fel és tiltsák el a hitközségi tagok jogainak gyakorlásától. Az elnök indítványát elfogadták. Diósi Bernát pedig a határozatot Katz Jakabbal szemben foganatosította is.

Katz erre egyenesen a miniszterhez folyamodott. Bepanaszolta az egész hitközséget és kérte, hogy a hozott határozatot változtassa meg a miniszter. Kérését indokolta azzal, hogy a hitközségi tagjaival szemben bírói hatáskör nem illeti meg.

A miniszter döntése meg is érkezett az alispánhoz. A miniszter a hitközség határozatát megsemmisítette, mert az törvénytelen. A hitközség elnökét pedig figyelmeztette, hogy a jövőben hasonló esetektől tartózkodjék, mert eljárása szabály- és törvényellenes.

A hitközséget kellemetlenül érintette a miniszter döntése, mert arra számítottak, hogy Katzot elutasítják. A miniszteri döntés még más dologban is kellemetlenül érintette a hitközséget. Figyelmeztette ugyanis a miniszter a hitközség képviselőtestületét, hogy miután Friedmann Miksának a hitközség anyakönyvvezető rabbijává történt megválasztása még elintézését nem nyert a miniszteriumban, ezért még nem tekinthető anyakönyvvezető rabbinak, ennél fogva a hitközség valamely tagjának Friedmannal szemben felmerülő ügyben a hitközség, illetve annak képviselőtestülete nincs jogosítva beleavatkozni.

A miniszter rendeletét szószerint hozták Berettyóújfaluban nyilvánosságra.

Az ellenzék tanácskozása.

A szövetkezett ellenzék első választójogi albizottsága ma délelőtt 11 órakor gróf Apponyi Albert elnöklésével ülést tartott. Megjelent Déry Zoltán, Földes Béla, Hammersberg László, Kossuth Ferenc, Mezőssy Béla, Polónyi Géza, nagyatádi Szabó István, Szmreányi György, Tóth János, Urmánczy Nándor és Vertán Endre. A bizottság gróf Apponyi tanulmánya alapján a választói jogosultság kérdését vette tanácskozás alá és a megkezdette azoknak a feltételeknek a megállapítását, amelyekhez az ellenzék a szavazati jog megszerzését kívánja kötni.

A kereskedelmi és iparkamara teljes ülése.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara tegnap délután teljes ülést tartott, dr. Moskovits József elnöklete alatt.

Elnök az ülés megnyitása után üdvözölte Siket Traján postaigazgatót, mint a kamara levelező tagját, aki ezuttal először vett részt a kamara tanácskozásán.

A felolvasott elnöki jelentés megemlékezik Huzella Gyula volt kamarai elnök és Reismann Mór volt kamarai alelnök kir. tanácsossá történt kinevezéséről s a teljes ülés elhatározta, hogy a két kiváló férfit a kitüntetés alkalmából üdvözli s érdemeiket jegyzőkönyvbe ictatja.

Kepes Albert hivatkozik arra, hogy a vidéki tagok csak az ülések elején vehetnek részt, mert későn kezdődik az. Indítványozza hogy ezután délután két órakor kezdődjenek a kamara teljes ülései s ezen indítványt a jövő ülésre tárgyalásra tűzzék ki.

Eppen így a jövő ülésre tűzték ki azon indítványt is, hogy az ügyrendet változtassák meg, oly formán, hogy azon kültagokat töröljék a kamara tagjai közül, akik hat hónapig nem vesznek részt az üléseken.

Mivel a múlt év decemberében Nagyváradon tartott jótékonycélu vásár és baba-kiállítás kárt okozott a kereskedőknek, a teljes ülés felkérte az elnököt, hogy minden hasonló esetben belátása szerint igyekezzen a kereskedők érdekeit megvédeni.

Az adótörvények ügyében elfogadták az elnökség azon javaslatát, hogy feliratban kéri a kamara az adótörvényekben a létminimumnak 1000 koronában való megállapítását, valamint az adókulcsnak 2000 korona jövedelemig 2 százalékban, azon felül 3 százalékban megszabását, amint az osztrák adótörvényben van.

Helyeslőleg vette tudomásul a teljes ülés az elnökség felterjesztését a miniszterhez a kisipar felségélyezése tárgyában. A feliratban kéri a kamara a minisztert, hogy az állam adjon a hitelszövetkezeteknek nagyobb kamatmentes kölcsönt a kisiparosok részére, valamint kérte a kamara, hogy a kisipar intenzívebb pártolásának megbeszélése céljából értekezletet hívjon össze a kereskedelmi miniszter.

Bejelentette az elnökség, hogy az orsz. ipartanácsba Sztarill Ferenc kamarai alelnök küldetett ki.

Elfogadta a teljes ülés az elnökség javaslatát, hogy kik küldessenek ki a kamara részéről az adókvető bizottságokba.

Az ipartestületi jegyzők részére tervbe vett tanfolyamokra vonatkozó miniszteri feliratra a teljes ülés megbízta az elnökséget, intézkedjék hogy ilyen tanfolyam Nagyváradon is rendeztessék, vagy ha ez nem lehetne, a kamarai kerület ipartestületi jegyzői valamelyik szomszédos kamara tanfolyamán vegyenek részt.

Utastították a kamarai irodát, hogy a kamara területén előforduló nagyobb munkálatokról a budapesti munkaközvetítő intézetet értesítse.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága véleményt kér a kamarától Láng József biz. tagnak a vidéki ipar rovására gyakorolt központosítási irányzat megszüntetésére. A kamara véleményében kifejezést ad azon nézetének, hogy a centralizáció hátrányos a vidéki iparra.

Felterjesztést intéz a kamara a vasuton szállított áruk sértetlenségére nézve a vasut felelősségének kimondása tárgyában.

A temesvári kamara átiratára felterjesztést intéz a kamara a miniszterhez a mozgókép színházak iparrá minősítése iránt azon pótállással, hogy az ilyen színházakat végleg engedélyezzék, nem 8-8 naponként.

Weisz Mór felszólalására kimondták, hogy az időleges mértékhiitelesítésekről a lapok útján értesíti a kamara az érdekelteket. Ezzel az ülés véget ért.

A tanítók tiltakozó gyűlése.

A tanítószög tiltakozó gyűlést tartott tegnap Nagy-Váradon. Állami, községi és felekezeti tanítók gyűltek egybe, hogy az őket sérelmesen érintő törvényjavaslatokat megvitassák és megkeressék azokat a módosítókat, amelyek mellett még idejekorán kiküszöbölhető a most benyújtott törvényjavaslatból mindaz, ami megrövidíti és jelenleg elkeseríti az egész ország tanítószögét.

A gyűlésen Balogh Károly elnököl. 50-nél több tanító jelent meg s egyhangulag hozta meg a következő határozatokat:

1. A tanítószög határozottan fenntartja azt a rég kért és követelt óhaját, hogy képzettségének és állása fontosságának megfelelőleg XI., X. és IX. fizetési osztályba soroztassék, ugy a törzsfizetés, mint a lakbér tekintetében.

2. A kezdőfizetés föltétlenül kihagyandó, mert a tanítószög a gyakorlati éveket már a képzőben eltölti, s míg más állásnál a gyakorlatok önálló, felelősségteljes munkát nem végeznek, addig a tanító kinevezésétől kezdve önálló, felelősségteljes munkát végez.

3. A korpótléokra törvényadta joguk van s olyan törvényt erkölcsi alapon hozni nem lehet, mely a szerzett jogokat egyszerűen sutba dobja. Kéri a korpótlék megtagadását.

4. Legmegalázóbb pontja a törvényjavaslatnak a bizalmas minősítés. Ezt legjobban fel lehet használni politikai és más célok elérésére. Ott a fegyelmi szabályzat, s ha panasz van valaki ellen, tessék annak az alapján eljárni.

5. Az új törvényjavaslat különbséget tesz az iskola jellege, férfi- és nőtanító között. Egyenlő munkáért egyenlő fizetés jár s az lehetetlen, hogy míg az állami tanítók 4 évenként, addig a felekezeti és községi tanítók csak 5 évenként léphessenek elő.

6. Az eddig élvezett különböző tiszteletdíjak ne számítassanak be az előlépésnél, hanem továbbra is meghagyandók.

7. A kántori fizetés a tanítói fizetésbe ne számítassék be. A külön munka külön fáradsággal jár, tehát külön díjazandó. Elhatározta még az értekezlet, hogy fölkéri Nagyvárad város országgyűlési képviselőjét, miszerint azon szívés ígérlet alapján, melyet a tanítószögnek többször tett, szíveskedjék a törvényjavaslat tárgyalása alkalmával ezen határozatot figyelembe venni s a tanítószög érdekeiért sikra szállni.

Hasonlólag fölkéri Nagyvárad város törvényhatósági bizottságát, hogy feliratban keresse meg a képviselőházat ezen sérelmes törvényjavaslat olyirányu megváltoztatására, mely a tanítószög érdekeit kielégítse.

Ugyanilyen irányban fölkéri a községi iskolaszögét, hogy átiratban keresse meg a törvényhatósági bizottságot a felirat készítésére.

Végül köszönetet szavaztak a helyi sajtónak, hogy olyan jóakarattal voltak a tanítók ügye iránt s kérik, tartsák meg ezt továbbra is.

A miniszterelnök Bécsben. Lukács László miniszterelnök Bécsbe utazik, hogy jelen legyen Rainer főherceg temetésén. A miniszterelnök ezt az utját fel fogja használni arra, hogy érintkezésbe lépjen a bécsi vezető körökkel s valószínű, hogy audienciára is megy a király elé.

A bécsi vezető köröket ugyanis élénken foglalkoztatja az a heves mozgalom, amely a kormány beteresztett javaslata ellen s az általános választói jog mellett indult meg. Különösen a bejelentett nagy politikai tömegsztrájk okoz gondot az uralkodóhoz közelálló köröknek, amelyek a kormányt teszik

felelőssé azokért az esetleges következményekért, amelyek a polgárság és a vele karöltve haladó munkásság akciójából folyhatnak.

Jól helyről szerzett információk szerint a kormány Bécsből határozott utasítást kapott arra nézve, hogy a tömegsztrájk elkerülése végett rögtön tegye meg a szükséges lépéseket. Ennek következménye lett a kormány lapjainak az a szenzációs közlése, hogy a kormány a negyventagu bizottságban alapos változtatást hajlandó tenni. Lukács bécsi utja nagyrészt ezekkel a kérdésekkel áll összefüggésben.

Lukácsról azt közli az Est, hogy a király grófi rangra emelte.

A sárga bőrönd titka.

Rendkívül titokzatos ügyben indított nyomozást tegnap a nagyvárad rendőrség. Lehet, hogy a nyomozás egyszerre valami sötét büntetést bukkant, de az sincs kizárva, hogy a rejtélyes ügyben kedélyesen és mosolyogva fog felvilágosítást adni egy mindez ideig ismeretlen idegen, akinek előkerítése iránt a legszelebb körü puhatolódzás indult meg.

A nem közönséges izgalmat és feltűnést keltő ügyben munkatársunknak a következőket sikerült megtudnia:

Tegnap reggel 9 órakor az ügyeletes nappali rendőrtisztet a telefonhoz hivatva egy uri ember, aki ideges hangon kérte, hogy ha lehet azonnal jöjjen ki a Szabadság-utca 8. szám alá, mert az elmúlt éjjel óta az egész hatalmas bérház lakóit izgalomban tartja egy titokzatos sárga bőrönd.

A rendőrtiszt Dienes detektívét vette maga mellé és kihajtatott a Szabadság-utca 8. sz. alá. Valóban ott találták a rézveretű, hatalmas sárga bőröndöt a fölakrész tolyosóján. Nem mert senki sem hozzányulni. Átható, erős szag áradt ki belőle s az emberek félénken húzódtak messze tőle.

— Ebben vagy egy hulla részei, vagy pedig átázott dinamit van, — mondotta a házmester.

— Hogy került ide ez a bőrönd és mikor?

A házmester elmondotta aztán erre a kérdésre, hogy a bőröndöt kedden este egy konflis hozta.

— Kilenc óra után becsengetett és mikor kimentem, már leemelte ezt a bőröndöt és azt mondotta, hogy ez idevaló. Egy magas, elegáns ur a vasúti állomáson föltette vele s azt az utasítást adta, hogy hozza ide. De az ur nem ült fel; azt mondotta, hogy ő majd később jön ide. Kifizette a kocsist: öt koronát adott neki. Aztán ő maga beült egy autóba és elhajtott. Mi ennyit tudunk kérem a fiakkerestől.

A rendőrtiszt alaposan és óvatosan megvizsgálta a bőröndöt s bevitette a rendőrségre. Itt aztán óvatosan felbontották.

Az a feltevés, hogy hulla vagy dinamit van a bőröndben, nem bizonyult valósnak. Csupa férfi-fehérmű volt benne, amelyek között akadt két vérfoltos felsőing. A vérfoltok nagyon halványak s alakjuk után ítélve, arra lehet következtetni, hogy valami kisebb pengéjű kést törültek bele.

Nyom is akadt. Nevezetesen egy notesz,

amelybe Surányi Béla van beleírva. Már most megindították a nyomozást, hogy ki az a Surányi Béla, továbbá, hogy ki volt az a titokzatos ur, a ki Szabadság-utca 8-ik sz. alá küldte a bőröndöt.

Mindez ideig még sem a fentebbi helyen, sem a rendőrségen nem jelentkezett senki sem a bőröndért. Főleg ez teszi rejtélyessé az ügyet, melynek hovafejlődését kíváncsian várjuk.

HÍREK

Tájékoztató.

Február 2. D. e. 10 ó. Nagyvárad Hitelbank közgyűlése.

Február 2. Kereskedelmi és Forgalmi bank közgyűlése d. e. fél 11 órakor.

Február 2. Leszámitoló és Jelzálogbank közgyűlése d. e.

Február 2. Gazdasági és Iparbank közgyűlése d. e. 10 órakor.

Február 5. Polgári takarékpénztár közgyűlése d. u. 4 órakor.

Február 8. Egyesült Biharmegyei Bank és Központi Takarékpénztár közgyűlése d. u.

Február 9. Belvárosi Népbank közgyűlése d. e. 11 órakor.

Február 9. Nagyvárad Agrár Takarékpénztár közgyűlése d. e. 10 órakor.

Február 10. Magyar Bank közgyűlése d. e. 11 órakor.

*** Belopotoczky püspök elutazása.** Dr. Belopotoczky Kálmán felsz. püspök, v. b. t. t., káptalani nagyprepost tegnap reggel Bécsbe utazott, hol vasárnap szenteli thassosi e. püspökké utódját Bjelik Imre tábori apostoli helynököt, nagyvárad kanonokot. A felszentelésen társfelszentelők dr. Fischer-Colbrie Agost kassai püspök és dr. Pfluger bécsi segédpüspök lesznek. A felszentelésen a várad káptalan képviselőiben részt fog venni Kollányi Ferenc prelátus jaáki apát, várad kanonok.

*** Rainer főherceg végrendelete.** Az elhunyt Rainer főherceg végrendelete, amelyet tegnap bontottak föl, ugy intézkedik, hogy legközelebbi örökösei: Raineira főhercegnő, továbbá Lipót Salvator és Ferenc Salvator főhercegek. A vagyon legnagyobb része Lipót Salvator főhercegre esik. Ugy a pápa, mint az összes uralkodó családok részvétüket fejezték ki.

*** A gör. kath. magyar püspökség Nagykárolyban.** Nagykároly városa, mely eddig néma szemlélője volt annak a versengésnek, mely a magyar gör. kath. püspökségért folyt, most akcióba lépett, hogy a püspökséget elnyerhesse. Nagykároly eddig is 200.000 koronát ajánlott föl; özv. gróf Károlyi Istvánné és Pappenheim Szigfridné szül. Károlyi Leona grófnő pedig ingyen telket, melyen nemcsak a székesegyház és a püspöki lak, hanem a kanonoki lakások, a szeminárium a tanítóképző is kényelmesen elférnek. — Egy küldötség járt is már fönt Budapesten az országos bizottságnál, mely a magyar gör. kath. püspökség dolgait intézi, s e bizottság föltétlenül Nagykároly mellett foglal állást, mert Hajdudorogon eltekintve, hogy nem is központ, nines gymnasium, Nyiregyházán pedig csak ágostai gymnasium van, míg ezzel szemben

Nagykárolynak előnye, hogy megyei székhely, van kath. gymasiuma, áll. polgári iskolája, katolikus fiuinternátusa melyet Fetser püspök építtetett. Most Szatmármegye is akcióba lépett Nagykaroly mellett s a főispán vezetése mellett száz tagu küldöttség megy a napokban fel a kultuszminiszterhez. A nagykarolyiak teljesen biznak a sikerben, mert a gróf Károlyi család tekintélyes tagjai mind közbe léptek, sőt már tárgyalások is folynak.

*** Hajléktalanul maradtak.** Az elmúlt éjjel 1 és 2 óra között Grünberger Márkusz Hattyu-utca 27. szám alatti házában egy része leégett. A ma reggel megtartott tűzvizsgálati szemle alkalmával konstatáltott, hogy a padlásán volt széna a kémények egyikétől meggyuladt s így elhamvadt a 4 lakásból álló és patiesfalú lakóház. A tűz következtében 4 család (11 személy) hajléktalanná vált. Kemény Ignác ker. rendőrfelügyelő előterjesztésére a polgármester rögtön segélyt utalt a hajléktalan családok részére. Felajánlotta a hajléktalanoknak a Csesztivó-intézetben lévő hajléktalanok menházát, azonban nem vették igénybe, mert a környékben lakó ugyancsak szegény munkásaládok a tűzkárosultakat befogadták lakásukba.

*** Villamosvasut Biharpüspökibe.**

A nagyvárad városi vasut, mint már említettük, a villamosvasutat ki akarja építeni a szomszédos Biharpüspöki községbe. A tervek már elkészültek s tegnap délután megtartották a közigazgatási bejárást. A tárgyalást dr. Halászy Gyula ny. miniszteri tanácsos vezette. A város részéről Rimler Károly polgármester, Bordé Ferenc főjegyző, Komlóssy József tanácsos, dr. Thury László városi főügyész, Kőszeghy József főmérnök; Bihar megye részéről Nagy Márton főszolgabíró és Baranyi András tb. főjegyző; a városi vasut részéről Szmazsenka Ernő üzletigazgató és a társulat főmérnöke, a nagyvárad vasuti forgalmi főnökség képviselőjében Singlary Gyula főnök, az osztálymérnökségtől Veró Zsigmond főmérnök, a postaigazgatóság részéről Buzás Elemér főmérnök, az államépítészeti hivatal részéről Varró Domokos műszaki tanácsos; — valamint dr. Hoványi Géza orsz. képviselő, Belányi Imre villamostelep igazgató, Kemény Béla főmérnök, továbbá az államvasutak igazgatóságának, az aradi üzletvezetőségnek, a hadügyi kormányzatnak és Biharpüspöki község képviselői voltak jelen. — Szmazsenka Ernő üzletigazgató bemutatta a terveket, amely szerint a villamosvasut nem a mostani biharpüspöki országuton menne, mivel ott két helyen is keresztezve vannak a máv. igen forgalmas fővonalai s így ezeken a helyeken aluljáróval lehetne csak a villamosvasutat megépíteni, ami pedig legalább 2-3 százezer koronába kerülne. Ezért tehát a Kertvárossal szemben rátér a villamos vasut vonala a vasuti felüljáróra s a fűtőház mellett új utat építenek Biharpüspökibe, amelyen a villamos is közlekedik. — Rimler Károly polgármester kijelentette, hogy a város érdeke és óhaja volna, hogy a mostani egyenes uton építenék ki Biharpüspökibe a villamosvasut. — A tárgyalásról jegyzőkönyvet vettek fel, amelyet a kereskedelmi miniszter elé terjesztenek.

*** Kinevezés.** A földmívelésügyi miniszter Molnár Imre gazdasági segédfelügyelőt a IX. fizetési osztályba sorolt m. kir. gazdasági felügyelővé nevezte ki. Az igazságügyi miniszter Nagy Jolán ítélő táblai

és Wolf Jolán törvényszéki fizetésnélküli írógépkezelőket kezelőkké nevezte ki.

*** Halálos szerencsétlenség az élesdi pályaudvaron.** Tegnap reggel fél négy órakor borzalmas szerencsétlenség történt az élesdi pályaudvaron. Oltai János kolozsvári fékező az 510-es számú személyvonatról leszállva, jelentést tett az állomásfőnöknek. Mikor ismét vissza akart térni a vonatra, pár pillanatot késett és a vonat már elindult. Megszokott dolog már a vasutasoknál, hogy a mozgásban lévő vonatokról leszállás után, anélkül, hogy bajuk történéne. Most is fel akart ugrani Oltai a vonatra, azonban nem érte el kocsiját, mert a mozdony elütötte. Az ütés oly súlyos volt, hogy attól a szerencsétlen ember azonnal összerogyott és meghalt. A vizsgálat megállapította, hogy Oltai koponyaesontörés következtében halt meg. Gondatlanság nem terhel senkit.

*** Szobátűz.** Ma reggel 7 órakor dr. Adorján Emil, Színház-utca 4. számú házában egyik második emeleti lakásán a cserépkályha alatt — bizonyára már régebben évdő tűz — a szoba padlózatát meggyújtotta. A gyorsan megjelent tűzoltók a tüzet elfojtották.

x Egy ebédli szekekrényt, amely kitűnő állapotban van, kéz alatti eladásra keres a kiadóhivatal.

x Megvételre keresek zongorát vagy pianót, ajánlatot POSTÁS, posteresztante címre Nagyvárad.

x Szülők figyelmébe. Legszébb és legjobb ajándék jól tanuló fiuk részére egy jól lövő flóbert. A legnagyobb örömet csakis ezzel szerezhetünk, s semmi más ajándék nem teszi meg azt a hatást, mert a fiuk véreben már benne van a fegyver iránti vágy, ezt minden felnőtt férfi tapasztalatból tudja. Tehát a fiainknak örömet akarunk szerezni és őket a tanulásra serkenteni, úgy vegyünk Ladányi puskaműves Rákóczy uti üzletében, ahol jótállás mellett lehet mindenféle árban a legjobbat kapni. Töltények és fegyverjavítások, új fegyverek, lőpor és serét vadászati kellékek nagy választékban. Telefonszám: 269.

A „Nagyvárad Hitelbank Takaré- és Segélyszövetkezet” VIII-ik évtársulatának kifizetési folyó hó 30-án megkezdődnek.

x Új tanfolyamok a Rose Nyelviskolában. Január 1-ével új tanfolyamok kezdődnek Rose tanár ábrázoló nyelviskolájában. Mától kezdve be lehet iratkozni német, francia vagy angol nyelvszakokra. A tanítás házon kívül is történhetik. Bővebb felvilágosítást ad a nyelviskola irodája, Rákóczi-ut 3.

A „Bihar megyei Gazdák Aru- és Hitelintézete Rt.” sertéshizlaldájában (Őssi-tér) hizott sertések a napi áron egyenként is kaphatók.

x Egy igazán életrevaló és hezagpótló intézmény betöltésére vállalkozott egy erre minden tekintetben hivatott és kiváló kvalitásokkal bíró kereskedelmi szakember: **Donát Károly**, ki lakásán, Szabadság-utca 5. szám alatt egy az egyszerű és kettős kereskedelmi könyvvitelt, a magyar és német gyorsírást, gépirást, kereskedelmi számtant, valamint magyar és német kereskedelmi levelezést és a kereskedelmi könyvek felfektetését felölelő tanfolyamot nyitott. Ezen új és minden tekintetben figyelemreméltó intézmény iránt már eddig is óriási érdeklődés mutatkozik s mi a magunk részéről is kötelességünknek tartjuk a mélyen tisztelt érdeklődők figyelmét ezen tanfolyam látogatására felhívni és mindenkinek a saját érdekében ajánlani.

x Finom női lack chewrau barna és fehér félcipőket vettem partiban és azokat 4 koronától kezdve árusítom. **Feketénél, Bemer-téren,** Elite-kávéház mellett. Üzletemet május 1-én Szent János-utca 3 szám alá helyezem át.

x Hirdetmény. A Polgári Takaré- és Segélyszövetkezet 1910-1912. évi 15-ik évtársulatának törzsbetétei a reá eső osztalékkal együtt f. évi január 13-ától kezdve kifizettetnek. Az igazgatóság.

Vatádi **Amerikai és Chas-sala cipők,** legjobb **Bor alino és Pichler kalapok**

REICHARD áruháza

cégnél szereshetők be.

x TŰZIFA hasábos és aprítva, ugyszintén elsőrendű porosz kőszentet házhoz szállít **Weiszberger és Társa.** Telefon 688. Telep: Váradvelence, vasutná.

SZÍNHÁZ

Heti műsor:

Csütörtök: Berg-om-Zoom. Bemutató előadás.

Péntek: Berg-om-Zoom.

Szombat: Berg-om-Zoom.

Vasárnap d. u. Csókszanatórium; este: Éva.

Hoffmann meséi.

Offenbach legnépszerűbbé vált s idővel operává fejlesztett, de a mi jó vidékünkön eredeti formájában is megnyírbált komoly operettjében lépett föl harmadszor Svárdström Valborg asszony. Ez a fellépése valóságos szenzációszámba megy már csak azért is, mert itt, a nagyvárad szinpadon énekelte legelőször ezt a szerepet a művész s így fellépésére büszke lehet Nagyvárad.

Az csak természetes, hogy ismét éneken és játékokban egyaránt tökéleteset nyújtott. Ő nemcsak a kottákat tanulja be, nemcsak magas és mély hangokat énekel, nemcsak szavakat mond, hanem olyan mértékben képes a szerző gondolatait megérteni, érzéseit megérezni s mindezt oly tökéletesen tudja visszaadni, hogy bámulatba ejti az embert. Sok jó és sok rossz Olimpiát, Antóniát láttunk és hallottunk már, de Svárdström valamennyinél különböző és valamennyinél jobb volt. Például senki sem tudta Olimpia jelenetében a baba gépvoltát anynyira érzékeltetni, mint ő. Nemesak minden tagja merev, arca az egész felvonás alatt mozdulatlan volt, hanem még az éneke is egy gépnek végtelen pontos, de érzéstelen, hideg zenéje volt. Van a baba-áriának egy nagyon nehéz része, amelyet még soha senkitől sem hallottunk olyan bámulatos tiszta intonálással énekelni, mint tegnap Svárdströmtől.

Vagy mit mondjunk az Antónia-felvonás mélyérzésű játékaról, ragyogó áriáiról? A remek barkaroláról, vagy a meghalási jelenetről, amely minden bántó realizmustól men-

ten, finom poézisával fényesen beleilleszkedett az egész felvonás misztikus keretébe? Hogy az ilyen tökéletes alakítás után mégsem volt annyi taps és kihívás, mint az első két fellépéskor, az csak annyit bizonyít, hogy az alakítás tökéletessége magassan fölötté állott a hallgatóság jelentékeny részének értelmi és zenei nivójának. Ezt bizonyítja az is, hogy a legszebb jelenetek után sem hangzott fel olyan viharos taps, mint mikor a művész szerepének néhány prózai szavát magyarul mondta el. Pedig ehhez igazán nem kell művészet, de viszont ez kell a magyarnak!

A mieink sem jobbak, sem rosszabbak nem voltak, mint máskor, csak Binder játéka volt még gyengébb és Gajdzsinszky, mikor Fausztjáért majd meg akart halni, egy lehetetlenül fals hangot vágott ki. Ez azonban úgy látszik, tetszik neki, mert minden előadáson megismétli.

—ő.

A t. bérlőkhöz. A színház igazgatósága ismételt felhívja a t. bérlőket, miszerint a második félévi bérlő díjakat a színházi irodában a hivatalos órák alatt, annál is inkább befizetni mielőbb sziveskedjenek, nehogy bérlőteik használatában fennakadás álljon be.

MULATSÁG

Farsangi Naptár.

Február 2: Evangelikus Nőegylet teaestélye.
Február 2: A Katholikus Legényegylet farsangi házi estélye.
Február 4: Jogászeztély.
Február 4: Postások mulatsága.

Táncmulatság a Félix-fürdőben

A Félix-fürdő állandó téli vendégei most vasárnap, február 2-án a behívott tartalékos katonák családjainak felségélyezésére, rendkívüli sikerültnek ígérkező táncmulatságot rendeznek. A mulatság este fél 8 órakor kezdődik. Beléptidj: személyjegy 1 korona, családjegy 2 korona.

TÁVIRÁTOK

A boszniai kormányzó audiencián.

Budapest, jan. 29.

Bécsből jelentik: A király ma délelőtt egy órai kihallgatáson fogadta a boszniai tartományi főnököt, Potiorek tábornokot.

Ékszerablás.

Budapest, jan. 29.

Bécsből jelentik: Ma reggel a Grosse Spiergasszéban vakmerő rablást követtek el. Steiner Zseni ékszerkereskedésébe bejött egy ember, aki azt mondta, hogy briliáns gyűrűt akar vásárolni. Az asszony megmutatott neki egy tablettát, amelyen harminc értékes briliáns gyűrű volt. Az ismeretlen ember hirtelen kirántotta az asszony kezéből a

tablettát és megszökött vele. Azonnal üldözőbe vették ugyan, de nem tudták megtalálni.

IGAZSÁG SZOLGÁLTATÁS

Schwartz Johanna gyilkosai. Az elmúlt év rengeteg büntényei között egyik legszenzációsabb esete, Schwartz Johanna meggyilkolása képezte tegnap a budapesti esküdtbiróság ülésének tárgyát. Mint annak idején részletesen megírtuk, Schwartz Johanna utcai leányt az ékszeréiért ölték meg. A vizsgálat során beszerzett bizonyítékok Rosenfeld Kálmán fogtechnikus és bátyja Rosenfeld Lajos nyomdai korrektor ellen szóltak. A nyomozás oly aprólékos részletekig földeztette a borzalmas gyilkosságot, hogy a sötét büntény elkövetésével a két testvért jogosan gyanúsították meg és tartóztatták le. Az esettel a fővárosi esküdtbiróság foglalkozott tegnap. A tárgyalás iránt óriási érdeklődés nyilvánult meg, azonban a közönséget csakhamar eltávolították, mert a bíróság zárt tárgyalást rendelt el. Később a tárgyalást az egyik szakértő eskütételének megtagadása miatt elnapolták.

KÖZGAZDASÁG

Gabona üzlet.

Árnyzat a balkáni helyzet nyugodtabb felfogására lanya.

Mai árfolyamok.

Októberi buza	— — —	11.—
Áprilisi buza (1913.)	— — —	11.80
Októberi rozs	— — —	10.40
Áprilisi rozs (1913)	— — —	10.52
Októberi zab	— — —	11.82
Áprilisi zab (1913)	— — —	11.24
Szept. tengeri	— — —	7.74
Májusi tengeri (1913)	— — —	8.03

Budapesti értéktözsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	— — —	786.—
Osztrák hitelrészvény	— — —	603.—
Jelzálogbank	— — —	418.—
Leszámitoló és pénzváltó	— — —	506.—
Magyar bank	— — —	531.—
Közuti vasut	— — —	651.—
Városi villamos	— — —	373.—
Salgótarjáni kőszén	— — —	713.—
Rimamurányi	— — —	689.—

A kamara értesítése. Értesítjük az érdekelteket, hogy a fumei Forgalmi Bank r.-t. Fiumén át menő áruk szállításával, valamint áruk előlegezésével is foglalkozik. Nagyvárad, 1913 január hó 27. A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara: dr Moskovits József elnök, dr Sarkadi Lajos titkár.

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCKICS GYULA.

VAJNOVSZKI FERENC

uri- és női cipész. Szaniszló-u. 55.

Készít uri- és női cipőket mérték szerint. Javítások jutányos árban. Meghívásra házhoz küldök, levelekre válaszolok.

Belépési felhívás.

A polgári takarékos és segélyszövetkezet

Kossuth Lajos-utca 4. szám

1913. jan. 1-én megnyitotta

18-ik évtársulatát.

Az igazgatóság ez uton is felhívja Nagyvárad város és Biharvármegye t. közönségét az új évtársulatba való belépésre. A belépés tetszés szerinti számú törzsbetét jegyzésével történik, melyek miandegyike után hetekint 1 kor. fizetendő a szövetkezet pénztárába. Vidéki tagok a befizetéseket postai csekk útján is eszközölhetik. Az új évtársulat 3 évig tart, melynek eltelté után a tagok az általuk ekként megtakarított tőkét az elért haszoneredményben való arányos részesedés mellett megkapják.

A szövetkezet célja, hogy tagjainak a heti befizetésekből tőkét gyűjtsön és hogy tagjai hitelnek, keresetének és gazdálkodásának előmozdítása céljából nekik olcsó és kényelmes kölcsönöket nyújtson.

Kölcsönök adatainak:

- a) a heti befizetések 9 tizedésze erejéig minden további biztosíték nélkül;
- b) ingatlanokra;
- c) elegendő biztosítékot nyújtó kézi zálogra;
- d) megfelelő kezeség mellett váltókra, kötelezvényre. A szövetkezetbe való belépés alkalmával törzsbetétenkint 50 fillér beirattási díj fizetendő és egy heti részlet befizetése után már mindenki megkapja törzsbetéti könyvecskéjét.

Az új évtársulatba belépők részére kölcsönök már most folyósíthatnak. A kölcsönökről kiállított kötelezvények bélyeg- és illetékmentesek.

A belépni szándékozók felkéretnek, hogy a felvétel iránt üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos utca 4. szám) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek Nagyvárad, 1912. december hó.

Tisztelettel

A Polgári takarékos és segélyszövetkezet igazgatósága.

Fey Rezső

mű-bádogos, vízvezeték- és csatornázási vállalat

Szent János-utca 22. szám.
TELEFON 532. TELEFON 532.

Készít udvari tagymentes
closetteket vízöblítéssel.
Angol-closett berendezést,
viztartány vagy önzáró closett
csapokkal való öblítéssel.
Mindennemű épület- és dísz-
bádogos munkát. Villany-
erő gépekkel berendezve.

HELYBEN TELEFON 11-75 VIDÉKEN

FEST! TISZTIT!

vegyileg női, férfi és
gyermek ruhákat.

MOS!

gallér és kézelőket fényesre, csipke és szövet függönyök, bútor szövetek, papi és egyenruhák vegyileg tisztítatnak.

Gyár: Körözs-utca 13.

Felvételi üzlet:
Zöldfa Passage 93.

Mokos Sándor.

Házi csatornázást

szakszerűen kézi

Kondor Dezső Nagyvárad

Nagyplac-tér Telefon 969. Gyár 1062

Cement, gipsz, nád, fedéllemez, cserép kőpor, oltott mész stb. eladás.

Telefon 10-87. Telefon 10-87.

A legmodernebb bútorokat

készíti

Kovács Zsigmond

műasztalos
Szacs vay-u. 70. sz.

Géperőre berendezve.

Telefon vagy levelezőlap hívasra
azonnal megjelenek.

Terv és költségvetés díjtalan.

Mezey Dezső

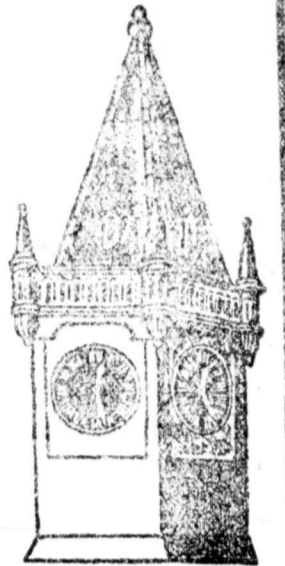
toronyóra készítő
Nagyvárad, Szt. János-u. 64.

Az ország egyik
legrégibb és leg-
megbízhatóbb
toronyóra

készítő telepe.

Olcsó árak, több
évi jótállás.

**Villanyerő
berendezés.**

Kivánatra árjegyzéket
bérmentve küld.

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban.

Nagyváradai Templomüvegfestészet Üvegcsiszoló és Tükörárúgyár R.-T.

TELEFON
11-64.

Nagyváradon, Gerliczi-utca.

TELEFON
11-64.

Üvegcsiszolás
Üvegvésés
Üvegbetétek
Kirakatbetétek
Üvegdzés

Öntött tükrök
Coll-tükrök 2. mm. vastag
Polirt és finn tükrök
Faönttükrök

Fémkeretezés
Réz, nickel foglalatok
Diszüvegezés
Üvegfestészet
Homályosítás

tábla és tükörüveg nagyraktár

Opalescens és színes üvegek.

Kirakattüvegek

Épületüvegezés

Rajzokat és tervezéseket díjtalanul végezzük
Arjegyzéket és árajánlatot bérmentve
Szállítunk az ország bármely részébe

Amerikai üvegmozaik épülethomlokzatok ki-
képzésére. Hajlitott tükörüvegek.

Autó (automobil) tulajdonosok szives figyelmébe

PNEUMATIK, köpeny és tömlő, vulkanizáló műhely!
TRAPP ISTVAN Budapest, VIII. ker. Tisza Kálmán-tér 26.

Postai megbízás naponként azonnal el lesz intézve. Javítások jutányos árban. Használt gumik a legmagasabb árban megvételnek.

Telefon 12-64.

ÉHIK ANTAL

épület- és diszmű bútortasztalos
Sanc-utca a kalapgyár épületében.

Állandóan raktáron tart saját készítményű modern bútorokat, háló-szoba és ebédlő-szoba berendezéseket stb. Ugyanott félig használt bútorok is kaphatók.

Telefon 12-64.

Orvosilag több száz esetben ajánlva.

10-39. Telefon 10-39.

KEPES ELEK

orvosi kötszerész üzlete Nagyvárad, «Sas-passage» ajtó.

Ajánlja saját készítményű

Sérvkötőit,

szuszpenzorionok fecskendők és betegápolási cikkeit, u. m. egyenestartók, haskötők, ágytálak, bidég.

anatómiai sérvkötők

a melyek a sérvet állandóan visszatartják, műlábak és művégtagok, támgépek, gummi cikkek, harisnyák stb. és a még fel nem sorolható cikkek. Külön próbaterem női és férfi kiszolgálására. Óriási nagyraktár. Tisztviselők és iparosoknak árengedmény.

Sarkady és Szánthó TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 hétben egyszer felhuzandó és 1 napban egyszer felhuzandó toronyóráit „szegecs” és „szabadlengésű” járattal, rézkerekekkel. Olcsó árak.

TÖBBÉVI JÓTÁLLÁS.

Villanyerő berendezés.

Arjegyek kívánatra Saját ház.

Ha nincs meglegedve

szabójával, mert drága vagy rossz szul szab vagy nem pontos, szóval bármi okból. Keresse fel **DARABONT GY. és TARSÁ** uriszabó céget Szilvási Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepi az ottani szolid, olcsó, kifogástalan kiszolgálás és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy kádított öltönyről újat készítenek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona

Elfogad takarékbetétet, ha azok állandók 5%-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betétet is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hittel nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenemű bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előlegel nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a **Wolfram lámpák**

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon száma 514.

Elvállaljuk villamos világítási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Osztályok

lám pá k

Állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszereplő telefonja 55. sz.

KORCSOLYA

különlegességek

TARSOLY és RISZTÓ vaskereskedésében

== Nagyvárad, Rákóczi-ut. Telefon 390. ==

100 kiló Porosz szalon fűtőszén 50 kilós zsákokban kimérve házhoz szállítva K 5-

Legolcsóbb bevásárlási források!

Ha Ön
óráját jól és jutányos árban akarja megcsináltatni, hozza el **FEIN KÁLMÁN** óráshoz, Teleki-u. 9. Dr Nemes ház. Villanyos megállóhely. —
Órákban állandó nagy raktár.

Hallatlan
olcsó árban készít Piski Ferenc cipész úri és női cipőket csak egy próba és ön meg fog győződni
Szent János-utca
sarok. Schvare Farkasfele házban.

Cukrász
sütemények minden alkalomra házhoz szállítással jutányos árban eszközölköttek. Meghívásra házhoz küldök, levelekre válaszolok. Vidékre napi expedíciós.
Molnár János cukrász
Kolozsvári-u. 50.

ROZSNYAY JÓZSEF
mű-asztalos, Nagyváradi Kolozsvári-u. 77.
Európa nagyobb városaiban évek során át szerzett gyakorlati ismeret-im lehetővé teszi, hogy a mai közönség részére a művészi kivitelű különleges munkákat is kellő szak-tudással a legpontosabban elvégezhesse. Készítik továbbá: modern háló, szalon, bútor és üzleti-berendezéseket, portálokat, lakás- és kastély-berendezéseket minden stílus és kivitelben a legbiztosabb árak mellett. Egy kísérlet elengedő, hogy a t. úri közönség bizalmát továbbra is kiérdemeljem.
Tisztelettel ROZSNYAY JÓZSEF, mű-asztalos.

Haas Lajos
Gáz és villanyberendezési vállalat.
Elvállal mindennemű gáz és villany-szereléseket és jókarbantartását.
TELEFON 1038. sz.

Uj keztűs és sérvkötő készítő!!
Keztűk mérték után gyorsan és legjutányosabb árban készíttetnek. B. Á. I. keztűk 70 cm. hosszú, csak 6 korona. Tisztítások és javítások azonnal eszközölköttek. Ruganyos sérvkötők 4 korona.
HORVÁTH R.
Nagyváradi, Szt. János-utca

Névjegyek

a legolcsóbban beszerezhetők:

Szent László-nyomda r.-társ.-nál
Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Alapított 1893. **Freund Benjámín** Alapított 1893.
műorás, ékszerész és látszerész
Nagyváradi, Rákóci-ut, Széchenyi-szálloda épület.
RITKA ALKALOM.
Üzletem átalakítása miatt a teljes raktáramat kiárulítom eddig nem létező leszállított árban, arany-, ezüst-, nikkell órákat, aranyláncokat, gyűrűket, fül-függőket és más ékszereműeket, kina ezüst tárgyak, ingaórák, látszereknek 50% engedmény.

HA A KOSSUTH-
utczába vezeti útja, keresse fel a legjobb hírnévnek örvendő
KEPES ETEL
varró- és himző előnyomdáját, ahol bevásárlásait a legolcsóbban eszközölköttei kézi munka anyagokban.

Legolcsóbban vásárolhat
Haas Simon
divatára üzletébe Kert-utcaán a Löwingerfele helyiségbe, férfi- és női divatcikkeket és mindennemű rövidárut.

Izléses arany- ezüst ékszerek, finom, órák legolcsóbban kaphatók
Szilágyi Géza és Ts-nál
Rákóci-ut
Telefon. 630.

Alapított 1895-ben.
Deo Adiuvante!
Imrek Károly
épület és műbutor asztalos N.-Várad, Alapi-utca 10. szám.
Alapított 1895-ben.

Szántó Dezső
első
nagyváradi
REDÖNY-
GYÁRA Rulikovszky-ut
TELEFON 491.

Petry Árpád

órák- és műszerész
Nagyváradi, Rákóci-ut 9.
Tarsoly és Risztó mellett, a Bimanóczy-palotával szemben Mindennemű műszerézi munkák szakzerű javítása elfogadtatik.

Költözködéskor a legolcsóbb
HIRN M. és FIA
villamosági vállalatához fordulni
Kossuth Lajos-u. 16. sz.
Nagy csillárraktár.
Telefon 10-54. Telefon 10-54.

Villamos berendezéseket, u. m. magánépületek világitási felszereléseit, csengő házi telefon, ipartelepek, gyárak, és malmok. Villamos világitási és erőátviteli berendezéseit pontosan és szakavatottan készít
SZENES SÁNDOR
villamos berendezési vállalata Szalárdi-u. 9. Költségvetéssel díjtalanul szolgál, meghívásra azonnal jövők.

Izsák Lidia
mellfűzői, amelyek bécsi modellek szerint készülnek, országos nagy népszerűségnek örvendenek a hölgy közönség körében. Megrendelhető mérték szerint,
Nagyváradi, Nagy Sándor-u. 1. Fűző-üzlet: TELEFON 1-53. szám.

Táray Sándor
telefon 558. telefon 558.
NAGYVÁRAD
Körözs-utca 11. sz.
Épület és műlakatos vízvezeték és vasszerkezeti munkák.

Udvari kávéház
családok kellemes szórakozó helye. Esténként Bebe Kálmán teljes zenekarával hangversenyez. — Bejárat
Szt. László-tér és Zöldfa-utca.

Jenny Jenő
órák, ékszerész és látszerész. Ajánlja dűsan felszerelt óra és ékszer nagy raktárát jutányos árban. **Szent János-u. 39. sz.** Óra és ékszer javításokat pontosan eszközölköttek.
Tanuló felvétetik.

Györy Sándor
villanyerőre berendezett keses és köszörűldéje
Kert-utca, 4. szám.
Elvállal mindentféle speciál köszörűldéseket és javításokat, haj- és szakál vágó és lőnyíró gépet, zsillette és mindentféle más borotvák köszörűldését pontosan eszközölköttek.

Mezey János és Társa
fűszer, csemege kereskedése
Nagyváradon, szt. László-tér és Teleki-utca sarok.

Szolid üzlet
többet nem ad, de kevesebbet sem.

NE ADJUK
pénzünket idegen cégnek, vegyünk
lánckútat
MÁRKUZZ JÓZSEFNÉL
Akadémia-u 1 sz.

FELDSTRICK KÁLMÁN
könyvkötészet és dobozár-tása
NAGYVÁRAD, Rákóci-ut, Moskovits palota
Biharmegye és N.-Várad város kir. ítélőtábla és a megyei főszolgabirodságok és körjegyzőségek szerződéses szállítója.

Kerékpár varrógép s gramophon javításokat készíttetni legelőnyösebb
Horvát Béni
mechanikusnál,
Kossuth Lajos-utca 18.
Az összes alkatrészek állandóan raktáron.
TELEFON 1038. szám.

Alapított 1880-ban
Schopper György
utóda veje
Rohoska Pál
Villanyerőre berendezett gépjavitó, vas és rezöntöde
NAGYVÁRAD, Sánc-utca 22. sz.

RUM és LIKÖR
háziag való készítéséhez legjobb essentiák
:: kaphatók ::
VADÁSZ ALBERT
„Angyal” drogueriában
BÉMER-TÉR.

Ha a Szent János-utczába vezeti útja, keresse fel a
Szerecsen Királyt,
ahol a legolcsóbban lehet vásárolni **harisnyát, keztűt, trikót, csip két, Himzések és szalagok, fehérneműk, rövidárak** nagy választékban. Szives pártfogást kér
UNGERLEIDER SALAMON
Szt János-utca 4.